

Suomen ja Liettuan

---

sosiaaliturvastosopimus

■ SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Helsinki 2003

Sisällys

Johdanto	3
Keitä sopimus koskee	3
Sosiaaliturvan määräytymisen pääperiaatteita	3
Mitä etuuksia sopimus koskee	4
Erityisryhmiä	5
Terveystenhuolto	6
Välitön sairaanhoito	6
Muu tervetystenhuolto ja sairaanhoito	6
Läkkeet	6
Vanhempainetuudet ja sairauspäiväraha	6
Perhe-etuudet	7
Tapaturma- ja ammattitautietuudet	7
Työttömyysturva	8
Eläketurva	9
Kansaneläkkeet	9
Työeläkkeet	10
Eläkkeen hakeminen	11
Lisätietoja	11

ISSN 1236-2123

ISBN 952-00-1029-7

Taitto: AT-Julkaisutoimisto Oy

Painatus: Keili Oy, Vantaa 2003

Johdanto

Kahdenvälisten sosiaaliturvasopimusten tarkoituksena on määritellä, kumman maan sosiaaliturvan piiriin henkilö kuuluu, jos hän liikkuu maiden välillä.

Suomen ja Liettuan välinen sosiaaliturvasopimus tuli voimaan 1. elokuuta 2001. Tämä esite antaa yleiskuvan sopimuksen sisällöstä ja soveltamisesta. Lainsäädännössä tapahtuvien muutosten varalta tiedot on kuitenkin syytä tarkistaa toimivaltaiselta viranomaiselta.

Sopimus koskee Liettuaan töihin meneviä henkilöitä ja Liettuaasta Suomeen työhön tulevia henkilöitä. Lisäksi se koskee sopimusmaasta toiseen muuttavia henkilöitä. Sopimus ei koske sairaanhoidon antamista.

Esitteen on tehnyt sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen, Eläketurvakeskuksen ja Tapaturmavakuutuslaitosten liiton kanssa.

Keitä *sopimus koskee*

Sopimus koskee Suomen ja Liettuan kansalaisia ja muita henkilöitä, jotka ovat kuuluneet jommankumman maan sosiaaliturvalainsäädännön piiriin. Tässä esitteessä käytetään käsitettä ”Suomessa asuva” kuvaamaan paitsi Suomen kansalaisia, myös muita Suomen sosiaaliturvan piiriin kuuluvia henkilöitä. Tällainen henkilö voi olla esimerkiksi Suomessa asuva tai työskentelevä muun maan kansalainen. Vastaavasti sopimusta sovelletaan Liettuaassa asuviin muiden maiden kansalaisiin, jotka liikkuvat Suomen ja Liettuan välillä.

Sosiaaliturvan määräytymisen

pääperiaatteita

Sosiaaliturvasopimus määrittelee Suomen ja Liettuan välillä liikkuvien henkilöiden oikeudet sosiaaliturvaan sekä kummankin maan vastuun niiden toteuttamisessa.

Sopimuksen pääsäännön mukaan henkilö kuuluu sen maan sosiaaliturvan piiriin, jossa hän työskentelee.

Sosiaaliturvaa koskevat oikeudet ja velvollisuudet määräytyvät tällöin työskentelymaan lainsäädännön mukaisesti. Esimerkiksi Liettuassa työskentelevän suomalaisen sosiaaliturva määräytyy Liettuan lainsäädännön mukaisesti. Vastaavasti Suomessa työskentelevällä liettualaisella on sama oikeus suomalaiseen sosiaaliturvaan kuin muillakin Suomessa asuvilla ja työskentelevillä henkilöillä.

Pääsäännöt eivät kuitenkaan koske kaikkia henkilöryhmiä. Esimerkiksi ns. lähetettyihin työntekijöihin, diplomaatteihin ja virkamiehiin sovelletaan lähtömaan lainsäädäntöä. Suomalaisen työnantajan Liettuaan lähettämä työntekijä ja useimmiten myös tämän perheenjäsenet kuuluvat edelleen Suomen sosiaaliturvan piiriin.

Jos henkilö työskentelee samanaikaisesti sekä Suomessa että Liettuassa, hän saa työskentelyn perusteella määräytyvät etuudet kummastakin maasta. Asumiseen perustuvat etuudet hän saa vain asuinmaastaan. Esimerkiksi henkilöllä, joka työskentelee Suomessa työsuhteessa ja toimii samanaikaisesti Liettuassa yrittäjänä, voi olla oikeus esim. ansioihin perustuvaan sairauspäivärahaan ja työeläkkeeseen Suomesta ja yrittäjätuloon perustuvaan sairauspäivärahaan ja työeläkkeeseen Liettuasta. Sen sijaan hänen lapsestaan maksettava lapsilisä maksetaan pelkästään lapsen asuinmaasta.

Jos henkilö asuu jommassakummassa maassa, mutta ei käy työssä kummassakaan, hänellä on oikeus sosiaaliturvaan asuinmaastaan. Kysymys voi olla esimerkiksi maasta toiseen muuttavasta eläkeläisestä. Tällöin sosiaaliturvasopimuksen perusteella uuteen asuinmaahan maksetaan ennen muuttoa myönnetty eläkkeet.

Mitä etuuksia *sopimus koskee*

Sopimus koskee kummankin maan

- perhe-etuuksia
- vanhempainetuuksia
- työttömyysturvaa
- sairauspäivärahaa
- tapaturma- ja ammattitautivakuutusta
- lakisääteisiä eläkkeitä.

Suomessa perhe-etuuksiksi luetaan lapsilisä ja äitiysavustus. Liettuan lainsäädännössä vanhempainetuuksia ovat sosiaalivakuutuslain mukaiset äitiys- ja isyysetuudet. Perhe-etuutena Liettuassa maksetaan valtion lapsiperheille tarkoitettuja etuuksia koskevan lain mukaiset etuudet.

Liettuan osalta sopimus koskee myös ns. sosiaalieläkkeitä.

Sopimus koskee vain siinä mainittuja sosiaaliturvan aloja. Se ei koske esimerkiksi Suomen toimeentulotukea, yleistä asumistukea, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tukea, sosiaali- tai terveystalvaeluja eikä sairaanhoitoa. Henkilön oikeus näihin määräytyy pelkästään Suomen lainsäädännön perusteella.

Erityisryhmiä

Sosiaaliturvasopimuksessa joitakin henkilöryhmiä varten on erityismääräyksiä. Näitä ovat muun muassa lähetetyt työntekijät.

Liettuaan työhön lähtenyt henkilö voi kuulua Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin **enintään kolmen vuoden ajan**, jos hän on Liettuassa tilapäisesti ns. lähetettynä työntekijänä.

Lähetetyn työntekijän aseman saaminen edellyttää, että työntekijä on työsuhteessa työnantajaan, jonka kotipaikka on Suomessa, ja että työntekijä lähtiessään kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen. Työntekijä voidaan lähettää Liettuaan työhön paitsi suomalaiselle työnantajalle, myös suomalaisen yrityksen liettualaiseen emo-, tytär- tai sisaryritykseen.

Lähetetyn työntekijän todistuksen (FIN/LT 1) antaa Eläketurvakeskus. Todistuksella osoitetaan, että henkilö kuuluu Suomen lainsäädännön piiriin ja että sosiaalivakuutusmaksut maksetaan Suomeen. Alle yhden kuukauden pituisia työkomennuksia varten todistusta ei tarvita, mutta hakemuksesta se voidaan antaa.

Eräissä tapauksissa voidaan lähetetty työntekijä pitää Suomen sosiaaliturvan piirissä **viisi vuotta** (ns. poikkeuslupamenettely). Jos viiden vuoden määräaika halutaan edelleen pidentää, täytyy tähän olla erityinen

syy. Erityinen syy voi olla esimerkiksi eläkeiän saavuttaminen lähitulevaisuudessa.

Lähetetyn työntekijän mukana seuraaviin ja samassa taloudessa asuviin **perheenjäseniin** sovelletaan samaa lainsäädäntöä kuin työntekijään. Jos kuitenkin perheenjäsen työskentelee, määräytyy hänen sosiaaliturvansa itsenäisesti edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti.

Jos työkomennus oli alkanut ennen Suomen ja Liettuan välisen sosiaaliturvasopimuksen voimaantuloa, lasketaan kolmen vuoden lähettämisaika sopimuksen voimaantulopäivästä. Ehtona on tällöin, että työntekijä kuului kaiken sopimuksen kattavan sosiaaliturvan piiriin sopimuksen voimaantullessa.

Terveydenhuolto

Välitön sairaanhoito

Oleskellessaan tilapäisesti toisessa maassa Suomessa tai Latviassa asuva henkilö saa tarvitsemansa välittömän sairaanhoidon. Hoidosta joutuu kuitenkin maksamaan sen todelliset kustannukset.

Muu terveydenhuolto ja sairaanhoito

Terveydenhuolto tai sairaanhoito eivät kuulu sosiaaliturvasopimuksen piiriin. Siten hoidon tarpeessa oleva joutuu maksamaan sen todelliset kustannukset.

Lääkkeet

Myöskään lääkkeitä ei voi saada korvauksia, vaan lääkkeitä ostava maksaa lääkkeen koko hinnan itse.

Vanhempainetuudet

ja sairauspäiväraha

Liettuassa työskentelevällä suomalaisella työntekijällä tai yrittäjällä on oikeus liettualaisiin sosiaalivakuutuslain mukaisiin äitiys-, isyys- ja sairauspäivärahaetuuksiin. Suomesta kesken päivärahakauden Liettuaan siir-

tyvälle henkilölle maksetaan päivärahaa niin kauan kuin työsuhde tai yrittäjätoiminta kestää. Muissa tapauksissa etuuden maksaminen päättyy muuttopäivään.

Suomessa työskentelevällä liettualaisella on oikeus Suomen äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaan sekä sairauspäivärahaan. Rahan myöntäminen edellyttää, että henkilö on asunut tai työskennellyt Suomessa vähintään 180 päivää ennen laskettua synnytysaikaa. Tähän 180 päivän aikaan voidaan tarvittaessa ottaa huomioon myös aika, jonka henkilö on ollut sairausvakuutettuna Liettuassa, jos henkilö on ollut vakuutettuna Suomessa vähintään neljän viikon ajan välittömästi ennen päivärahakauden alkua.

Päivärahan taso määräytyy Suomen lainsäädännön mukaisesti. Päivärahan perusteena käytetään Suomesta maksettua palkkaa. Jos henkilö on saanut jo Liettuassa päivärahaa, vähentävät nämä päivät Suomen päivärahakautta.

Perhe-etuudet

Suomen lapsilisä sekä Liettuan perhe-etuudet maksetaan sen maan lainsäädännön mukaisesti, jonka piiriin lapsi kuuluu. Useimmissa tapauksissa lapsilisä maksetaan siitä maasta, missä lapsi asuu. Poikkeuksena ovat lähetetyt työntekijät ja muut lähtömaan sosiaaliturvan piiriin kuuluvat henkilöt, joiden perheenjäsenet kuuluvat saman sosiaaliturvan piiriin.

Suomen äitiysavustus maksetaan Suomesta tai Liettuasta sen mukaan, kumman maan lainsäädännön alaisuuteen äiti kuuluu lapsen syntyessä.

Tapaturma- ja ammattitautietuudet

Henkilö vakuutetaan työtapaturmien ja ammattitautien varalta pääsääntöisesti siinä maassa, jossa hän työskentelee. Poikkeuksena ovat mm. lähetetyt työntekijät, jotka säilyvät lähtömaansa työtapaturmavakuutuksessa. Suomessa vakuuttamisvelvollisuus työtapaturmien ja ammattitautien varalta määräytyy siten kuin työeläkeva-

kuutuksessa. Suomessa korvausasiat hoidetaan siinä vakuutusyhtiössä, josta työnantaja on ottanut työtapa-turmavakuutuksen. Vuoden 2000 alusta Liettuassa on ollut voimassa uusi tapaturmavakuutuslaki. Lain perusteella korvataan tapaturman tai ammattitaudin vuoksi syntyvä ansionmenetyks. Laissa ei ole määräyksiä sairaanhoidon antamisesta. Työntekijöiden ja virkamiesten lisäksi laki kattaa muun muassa opiskelijat ja työharjoittelijat. Yrittäjille tapaturmavakuutus on vapaaehtoinen. Tapaturmaetuudet maksetaan ulkomaille ainoastaan sosiaaliturvasopimuksen perusteella.

Työttömyysturva

Liettuassa työttömyysetuuden saaminen edellyttää kahden vuoden työskentelyä kolmen viime vuoden aikana. Etuuden suuruus on korkeintaan kaksi kertaa vähimmäistoimeentulon tasoksi vahvistettu määrä. Maksukausi on enimmillään kuusi kuukautta.

Suomessa Liettuasta tulleella henkilöllä on oikeus työttömyyspäivärahaan, jos hän täyttää työttömyysturvalain edellyttämän työssäoloehdon ja muut edellytykset etuuden saamiseksi. Henkilön työskentelyajat Liettuassa voidaan ottaa huomioon työssäoloehdon täyttämiseksi. Tällöin kuitenkin vaaditaan, että henkilö on välittömästi ennen työttömyyden alkamista työskennellyt Suomessa vähintään neljä viikkoa.

Ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan taso määräytyy Suomen lainsäädännön mukaisesti. Päivärahan perusteena käytetään vähintään 43 viikon palkkatuloja. Liettuassa ansaitut tulot vaikuttavat päivärahan tasoon, jos työskentelykausi Suomessa on lyhyempi kuin 43 viikkoa.

Toisessa maassa maksetut päiväraha-kaudet vaikuttavat työttömyyspäiväraha-kauden keston. Jos henkilö on saanut Liettuassa työttömyyspäivärahaa, lyhentää tämä aika Suomen 500 päivän työttömyyspäivärahan maksukautta.

Eläketurva

Kansaneläkkeet

Liettuassa asuvalle Suomen tai Liettuan kansalaiselle voidaan myöntää Suomesta maksettava vanhuuseläke, varhennettu vanhuuseläke, leskeneläke ja lapseneläke. Lisäksi kansaneläkkeeseen voidaan maksaa eläkkeensaajan hoitotuki, lapsikorotus ja rintamalisä.

Liettuassa asuvalle henkilölle ei myönnetä työkyvyttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä, työttömyyseläkettä, eläkkeensaajien asumistukea eikä ylimääräistä rintamalisää.

Vanhuuseläke voidaan myöntää suomalaiselle tai liettualaiselle henkilölle, joka 16 vuotta täytettyään on asunut tai työskennellyt Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään kolme vuotta. Vastaava määräys koskee perhe-eläkkeessä sekä edunjäntäjää että leskeä. Sen sijaan lapseneläkkeeseen oikeutetulta lapselta ei vaadita tiettyä asumisaikaa Suomessa, vaan asuminen joko Suomessa tai Liettuassa riittää.

Jos Suomessa asuvalle henkilölle on myönnetty vanhuus-, työkyvyttömyys- tai perhe-eläke, voidaan eläke Suomen lainsäädännön mukaan maksaa entisen suuruisena Liettuahan yleensä vähintään vuoden ajan muutosta. Tämän jälkeen maksamista voidaan hakemuksesta jatkaa, jos eläkkeensaaja on asunut Suomessa yhtäjaksoisesti 10 vuotta välittömästi ennen eläkkeen alkamista. Vastaavasti voidaan eläkkeen maksamista jatkaa myös silloin, kun ulkomailla olo on välttämätöntä oman tai lähiomaisen sairauden takia.

Jos eläkkeensaaja on asunut Suomessa vähemmän kuin 10 vuotta eikä ulkomailla oloa voida pitää välttämättömänä sairauden takia, voidaan eläkkeen maksamista jatkaa samoin edellytyksin kuin uusi eläke myönnettäisiin Liettuahan. Tällaisissa tilanteissa van-

huus- ja perhe-eläkkeen maksaminen on siis mahdollista sosiaaliturvasopimuksen perusteella.

Suomessa vanhuuseläke voidaan sopimuksen mukaan myöntää Liettuaasta muuttaneelle henkilölle, jos tämä 16 vuotta täytettyään on asunut tai työskennellyt Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään kolme vuotta. Eläkkeen määrä on riippuvainen Suomessa asutun ajan pituudesta ja muista eläketuloista. Henkilö, joka on muuttanut Suomeen yli 65-vuotiaana tai joka muuttaessaan saa ulkomaista eläkettä, ei voi saada kansaneläkettä.

Liettualainen vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke ja perhe-eläke voidaan myöntää Suomessa asuvalle.

Työeläkkeet

Liettuaan myönnetään ja maksetaan Suomessa karttunut Suomen lainsäädännön mukainen työeläke sosiaaliturvasopimuksen perusteella sen piiriin kuuluville kansalaisuudesta riippumatta. Työeläke maksetaan Liettuan kansalaiselle myös muihin maihin samoin ehdoin kuin Suomen kansalaiselle.

Työeläkejärjestelmästä voidaan myöntää ja maksaa vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä, työkyvyttömyyseläkettä sekä perhe-eläkettä lesken- ja lapseneläkkeenä. Työttömyyseläkettä tai osa-aikaeläkettä ei makseta Liettuaan.

Suomeen työntekijänä tai yrittäjänä työhön hakeutunut liettualainen on työeläkevakuutettu Suomessa. Eläke karttuu tällöin Suomen lainsäädännön mukaisesti. Palkan, työskentelyajan pituuden ja eläkeprosentin lisäksi eläkkeeseen voi vaikuttaa myös aika eläkkeelle jäämisestä vanhuuseläkeikään eli ns. tuleva aika. Oikeus tulevan ajan eläkkeeseen edellyttää, että henkilö on asunut Suomessa viisi vuotta. Viiden vuoden aikaan luetaan myös mahdollinen työssäoloaika Liettuaassa. Tulevan ajan eläkkeen edellytyksenä on kuitenkin aina, että henkilö on työskennellyt Suomen työeläkelakien alaisessa työssä työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä edeltäneen kymmenen vuoden aikana vähintään 12 kuukautta.

Liettuaasta liettualaisen työnantajan lähettämät työntekijät jäävät kuitenkin Liettuan eläkejärjestelmän piiriin.

Eläkkeen hakeminen

Riippumatta siitä, kumman maan eläkettä haetaan, eläkehakemus tehdään aina asuinmaassa.

Liettuassa asuva jättää hakemuksen Liettuan valtion sosiaalivakuutusrahastolle.

Suomessa asuva saa Liettuan eläkehakemuslomakkeita Kelan toimistoista ja työeläkevakuutusyhtiöiden palvelupisteistä, joihin hakemus myös jätetään. Tämän jälkeen hakemus toimitetaan virkatietä Liettuan sille viranomaiselle, joka päättää eläkkeen myöntämisestä.

Lisätietoja Suomessa antavat:

Kansaneläkelaitoksen toimistot

Kansaneläkelaitoksen ulkomaan yksikkö

Postiosoite:

PL 72, 00381 Helsinki

Puh. 020 434 2550 (eläkkeet)

Puh. 020 434 2650 (vakuuttamisasiat ja etuudet)

Faksi 020 434 2502

S-posti: inter.helsinki@kela.fi

Eläketurvakeskus

Postiosoite :

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Asiakaspalvelun käyntiosoite:

Opastinsilta 7, Helsinki

Puh. 010 7511 (vaihde)

Faksi (09) 148 1172

- Työeläkkeet ja vakuuttamisasiat, lähetettyjen työntekijöiden todistukset

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto

Postiosoite: PL 275, 00121 Helsinki

Käyntiosoite: Bulevardi 28, Helsinki

Puh. (09) 680 401 (vaihde)

Faksi (09) 604 714 (korvausosasto)

- Tapaturma- ja ammattitautietuudet

Sosiaali- ja terveysministeriö

Postiosoite:

PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO

Käyntiosoite:

Meritullinkatu 8, Helsinki

Puh. (09) 16001 (vaihde)

Faksi (09) 160 74168

(kansainvälisten vakuutusasioiden yksikkö)

- Lainsäädäntö

Lisätietoja Liettuassa *antavat:*

Valtion sosiaalivakuutusrahaston kansainvälisten eläkkeiden osasto

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos

Užsienio pensijų skyrius

Verkių 7/31

LT-2042 Vilnius

Lietuva

Puh. +370 52 788 483

Faksi +370 52 788 479

- sairaus- ja äitiysetuudet, eläkkeet, sosiaaliturvatuet, työttömyysturva, tapaturmat ja ammattitaudit, perhe-etuudet, hautausavustukset, vakuuttamisasiat ja lähetettyjen työntekijöiden todistukset

Sosiaaliturva- ja työministeriön sosiaaliavustusjaos

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Piniginės

socialinės paramos skyrius

Vivulskio 11

LT-2693 Vilnius

Lietuva

Puh. + 370 52 603 775

Faksi + 370 52 603 813